

Историко-статистическое описание. В 2-х ч. – Пятигорск: Типо-литография А.П.Нагорнова, 1913. – 520 с.

Стецюк В.Б. Гарнизоны русской армии на территории Северщины (кон. XIX в. – 1914 г.)

В статье характеризуются структура, состав и повседневная жизнь гарнизонов Северского края с 1880-х годов до начала Первой мировой войны.

Ключевые слова: гарнизон, уездный воинский начальник, 175-й пехотный Батурицкий полк, Михайловский Шосткинский пороховой завод.

Steciuk V.B. Russian Army garrison on the Sivershchyna (late XIX – 1914)

The article is dedicated the structure and everyday life Sivershchyna's garrisons with 1880th before the First World War.

Key words: the garrison, the military chief, 175th Baturyn Infantry Regiment, Michael Shostensky's gunpowder factory.

10.04.2012 р.

УДК 355.48 (477): «18/19»

С.М. Єсюнін

ДО ІСТОРІЇ 175-ГО БАТУРИНСЬКОГО ПІХОТНОГО ПОЛКУ

У статті розглядається історія 175-го піхотного Батурицького полку в 1877-1914 рр. та подаються біографічні відомості про видатних військовослужбовців, що служили в роки дислокування полку в місті Глухові (1910-1914 рр.).

Ключові слова: 175-й піхотний Батурицький полк, генерали, офіцери, Глухів.

Для дослідників минушини та пам'яткоохоронців Сіверщини певну зацікавленість становить історія 175-го піхотного Батурицького полку, який в окремі роки другої половини XIX – початку XX ст. перебував на території Чернігівської губернії. За останні роки з'явилися публікації у наукових і періодичних виданнях та на електронних ресурсах, в яких розглядаються різні аспекти історії згаданого полку. Серед робіт привертають увагу, передусім, дослідження Ю. Коваленка [12] та О. Мірошніченка [13], а також доробок авторів електронного ресурсу <http://regiment.ru> [26]. Проте, дотепер ще існують певні неточності та прогалини у висвітленні історії 175-го Батурицького полку, зокрема у датуванні подій, зазначенні місць дислокації та послідовності перебування на посадах командирів. Малодослідженими залишаються біографії видатних генералів та офіцерів, які служили у полку.

Під час російсько-турецької війни 1877-1878 рр. було сформовано чимало резервних військових підрозділів по всій Російській імперії. Серед них – 35-й резервний піхотний батальйон, який був створений 31 липня 1877 р. з кадру

Тульського місцевого батальйону [2, 419; 5, 217]. 10 жовтня 1878 р. батальйон перейменували в 66-й резервний піхотний (кадровий) полк та ввели до складу Харківського військового округу з місцем дислокації у Чернігівській губернії. 66-й резервний піхотний полк увійшов до 12-ї місцевої бригади, яка складалась з чотирьох полків та дислокувалась у Полтавській (63-й та 64-й полки) та Чернігівській (65-й та 66-й полки) губерніях [1, 183-185; 7, 151]. Найвищою грамотою від 31 березня 1880 р. полку надали прапор зразка 1880 р. із світло-синіми медальйонами і золотим шиттям, армійським наверхам зразка 1857 р. та чорним древком [24].

У 1888 р. був ліквідований Харківський військовий округ, а губернії (Харківська, Чернігівська, Полтавська та Курська), що входили до його складу, віднесли до Київського військового округу. Одночасно відбулись деякі зміни у дислокації військ. Зокрема, 66-й резервний піхотний полк у листопаді 1888 р. залишив Чернігівщину і був переведений до Подільської губернії. Місцем дислокації визначили місто Могилів-Подільський (нині – Вінницька обл.) [6, арк. 2].

25 березня 1891 р. полк був переформований в Батурицький резервний батальйон. Але вже 1 грудня 1892 р. його реорганізували в двобатальйонний 188-й резервний піхотний Батурицький полк [5, 217]. Командиром призначили полковника Миколу Федоровича Редигера – старшого брата видного державного та військового діяча, воєнного міністра (1905-1909) Олександра Федоровича Редигера [18, 203]. У 1892 р. в штаті полку була створена полкова (похідна) Свято-Миколаївська церква [23, 346]. У зв'язку із значним збільшення особового складу, постала проблема розміщення військових чинів. Для її вирішення за ініціативою міського голови І. Дурача в 1893-1894 рр. у Могилеві-Подільському для 188-го резервного піхотного Батурицького полку було споруджено військове містечко. На двох садибних ділянках східної околиці міста побудували цегляні казарми, двоповерховий цейхгауз, будівлю для учбової команди, лазарет, пекарню, кузню, пральню, будинок для майстерні та музичної команди, приміщення полкового храму. Для бюджету Могилів-Подільського спорудження цього військового містечка обійшлося у 61 тис. 107 руб. [6, арк. 44-45].

Але у новозбудованих казармах батурицьцям довелося пробути буквально рік. У 1894 р. в Умані розпочалось формування 47-ї резервної піхотної бригади, до складу якої були введені чотири резервні полки (186-й Кам'янецький, 187-й Роменський, 188-й Батурицький та 189-й Переволоченський). Таким чином, у 1895 р. 188-й резервний піхотний Батурицький полк залишив Могилів-Подільський та прибув до Умані [17, 48-49].

На початку 1898 р. за наказом воєнного

відомства від 01.01.1898 р. розпочалось комплектування двох нових армійських корпусів (20-го та 21-го), для чого були створені чотири нові піхотні дивізії. На їх комплектування пішли 16 двобатальйонних резервних полки, які переформували у чотирьохбатальйонні [14, 308]. Потрапив під дію вищезгаданого наказу й 188-й резервний піхотний Батуринський полк – у січні 1898 р. в ньому були сформовані ще два батальйони, а сам полк переведений у діючі війська з наданням 175-го номеру. Реорганізований 175-й піхотний Батуринський полк (місце дислокації – Умань) увійшов до складу 44-ї піхотної дивізії (штаб – Умань), в яку також увійшли 173-й Кам'янецький (Черкаси), 174-й Роменський (Черкаси) та 176-й Переволоченський (Звенигородка) полки, а також 44-та артилерійська бригада (Млеєвський завод, Черкаський повіт) [16, 210, 219].

У 1905 р. Батуринський полк брав участь в Російсько-японській війні.

Під час квартирування 175-го піхотного Батуринського полку в Умані відбулось декілька змін командирів: 4 лютого 1898 р. замість М.Ф.Редигера командиром полку призначили полковника Михайла Микитовича Іванова [20, 1001], у 1901-1904 рр. полком командував полковник Миколай Петрович Решиков, у 1904-1909 рр. – полковник Адам Адамович Бояровський, у 1909-1910 рр. – полковник Сергій Сергійович Тишин. 7 серпня 1910 р. командування прийняв полковник Миколай Антонович Герцик [21, 128], якому одночасно віддали наказ про передислокування полку до міста Глухова Чернігівської губернії.

Зміна дислокації у 1910 р. торкнулась усієї 44-ї піхотної дивізії: її штаб та два полки (173-й Кам'янецький та 174-й Роменський) із Черкас перевели до Курська, 175-й Батуринський полк – із Умані до Глухова, 176-й Переволоченський – із Звенигородки до Чернігова, 44-ту артилерійську бригаду – до Ніжина [9, 100-102, 223; 15, 375-379; 23, 345-348].

Таким чином, восени 1910 р. 175-й піхотний Батуринський полк прибув на квартирування до Глухова. Спочатку підрозділи розміщувались здебільше у найманих приміщеннях. Тим часом у південному передмісті Глухова, що мало назву «Солдатська Слобідка», для потреб полку розпочалось будівництво казарм. Ще у травні-серпні 1910 р. чернігівським губернським правлінням та міською владою були затверджені креслення та кошториси на побудову казарм. Всього було зведено три будівлі: дві з них – триповерхові, одна – одноповерхова [13, 366-368].

Щодо особового складу та штату 175-го піхотного Батуринського полку, докладні відомості із зазначенням прізвища, ім'я, по-батькові та звань офіцерів знаходимо у розділі «Глуховский уезд» в «Календаре Черниговской губернии на 1911 год»,

виданого Чернігівським губернським статистичним комітетом наприкінці 1910 р. Там зокрема зазначено, що командиром полку був полковник Герцик Миколай Антонович (див. Додаток), полк мав 4 батальйони у складі 16 рот, нестроеву роту, кулеметну команду, команду розвідників, цейхгауз, лазарет, полкову церкву, офіцерське зібрання. Склад офіцерів та службовців включав двох полковників (згаданого командира М.А. Герцика та штаб-офіцера, полковника Лук'янова Миколу Івановича), 5 підполковників, 16 капітанів, 16 штабс-капітанів, 11 поручиків, 32 підпоручика, трьох лікарів, завідувача лазаретом, завідувача зброєю, полкового священика [9, 100-102].

10 листопада 1911 р. полковник Герцик отримав призначення на посаду командира 4-го гренадерського Несвижського полку та відбув до нового місця служби. За шість днів (16.11.1911) командиром 175-го піхотного Батуринського полку призначили полковника Павла Аристовича фон Коцебу – досвідченого офіцера, який до приїзду в Глухів очолював ряд полкових та дивізійних штабів, пройшов російсько-японську війну, був командиром 195-го піхотного Оровайського полку (див. додаток).

З перших днів перебування на посаді, новий командир зайнявся не лише підвищенням боєздатності Батуринського полку, але й сприяв подальшому благоустрою життя та побуту солдат та офіцерів. Було найняте більш просторе приміщення для лазарету та розширений штат військових лікарів з трьох до п'яти фахівців. Для відпочинку та організації вільного часу впорядкували офіцерське зібрання. Також командуванням була досягнута домовленість із спадковим почесним громадянином, цукрозаводчиком М.І. Терещенко про проведення полкових богослужінь у його Трьох-Анастасіївському храмі, поки для полкової церкви не побудують приміщення. Зазначимо, що командування Батуринського полку передбачало побудувати полкову церкву на відведеній містом ділянці по вул. Путивльській. Для спорудження церкви були зібрані початкові кошти: 1.100 руб. церковних сум, 5.000 руб. пожертвовані М.І. Терещенко на користь церкви, й ще 5.000 руб. полк мав отримати з Київської контори спадкового почесного громадянина О.М. Терещенка при «закладці першого каменю» [23, 346].

Але полкову церкву не встигли побудувати, адже на початку серпня 1914 р. мирну службу 175-го піхотного Батуринського полку перервала Перша світова війна. Під командою полковника П. фон Коцебу полк у складі 44-ї піхотної дивізії відправився до діючої армії. Тут почалась нова історія полку: важкі героїчні бої на різних фронтах війни у 1914-1917 рр., «українізація» і повернення у січні 1918 р. до Глухова, антибільшовицький виступ полку та знищення його червоногвардійцями у березні 1918 р.

Підводячи підсумок довоєнної історії 175-го піхотного Батуринського полку, зазначимо, що серед офіцерів, які служили у 1910-1914 рр. в Глухові, було чимало видатних військових. Так, згаданий командир полку П. фон Коцебу дослужився до звання генерал-лейтенанту, відзначився на фронтах Першої світової війни та був нагороджений орденом св. Георгія 4-го ст. та Георгіївською зброєю. Валентин Максимович Трутенко також був відзначений Георгіївською зброєю, а з 1917 р., прийнявши присягу на вірність УНР, став згодом генерал-хорунжим української армії. Справжніми героями Першої світової війни стали офіцери Лев Петрович Гармашев, Олександр Опанасович Левандовський, Іван Миколайович Вольський, прапорщик Петро Іванович Жуков. Перші двоє були відзначені Георгіївською зброєю, Вольський – орденом св. Георгія 4-го ст., а Жуков став повним Георгіївським кавалером. Отже, до когорти славних імен, життя яких було пов'язане з Глуховом, можна сміливо записати вищезгаданих військових (див. додаток).

Таким чином, 175-й піхотний Батуринський полк із перших днів свого створення до початку Першої світової війни чималий час був розквартирований у Чернігівській губернії – спочатку як резервний (1878-1888), а згодом як регулярний (1910-1914). Останній із названих періодів полк дислокувався у місті Глухові.

Додаток

**Біографії видатних військовослужбовців
175-го піхотного Батуринського полку,
які служили в Глухові у 1910-1914 рр.**

Вольський Іван Миколайович (29.5.1870 – 7.10.1914) – підполковник. У Глухові служив у 1910-1914: капітан, командир 10-ї роти.

Син статського радника Харківської губернії. Закінчив Харківське реальне училище та Чугуївське піхотне юнкерське училище. На службу вступив 18.09.1891 в Старобельській резервний батальйон «вольноопределяющимся» 1-го розряду. 4.04.1892 став молодшим унтер-офіцером, а 25.07.1894 – підпрапорщиком, 20.02.1895 – підпоручиком; переведений до 21-го піхотного Муромського полку, 1.05.1899 – поручиком. 7.08.1899 переведений до 4-го Варшавського фортечного піхотного полку, де 1.05.1903 отримав звання штабс-капітана, з 24.01.1905 став начальником учебної команди, з 4.10.1905 – полковим скарбником, з 2.04.1908 – полковим квартирмейстером, з 18.12.1908 – в. о. діловода по господарській частині, з 8.01.1909 командиром 2-ї роти та отримав звання капітана (28.04.1909). 29.9.1910 переведений до 175-го піхотного Батуринського полку на посаду командира 10-ї роти, з серпня 1914 – 3-го батальйону. Учасник Першої світової війни. Героїчно загинув 7 жовтня 1914 р. та посмертно нагороджений орденом Св. Георгія 4-го ст. «за то, что 4-го, 5-го и

6-го октября 1914 г., в боях на р. Сан, командуя правым боевым участком полка и находясь на наиболее опасном фронте к стороне д. Ниско, неоднократно с беспримерным упорством отбивал сильнейшие атаки противника, нанося ему громадный урон; 7 октября, отбив атаку неприятельского батальона, увлекая нижних чинов личным примером, перешел в контратаку, увенчавшуюся полным успехом, сам же сраженный неприятельской пулей смертью своей запечатлел содеянный им подвиг, давший полку возможность перейти в общее наступление на д. Рословице и занять ее северо-восточную окраину» (Височайший наказ від 19.05.1915). Також посмертно нагороджений орденами св. Станіслава 2-го ст. (15.01.1915) та св. Анни 2-го ст. (14.02.1915). Удові капітана Віри Костянтинівні Вольській з доньками Оленою і Валерією призначена пенсія. 26.02.1915 поступило «Высочайшее соизволение на исключение из списков с чином подполковника» (Височайший наказ 2.03.1915) [3; 25].

Гармашев Лев Петрович – полковник. У Глухові служив у 1910-1914: штабс-капітан, командир нестроевої роти, з 1912 – капітан, командир 3-ї роти.

Учасник Першої світової війни. Нагороджений Георгіївською зброєю (наказ 09.03.1917) [3; 9, 101; 10, 108].

Герцик Микола Антонович (27.03.1862 – 14.08.1914) – полковник. У Глухові служив у 1910-1911: полковник, командир полку.

Здобув освіту в 3-й військовій гімназії. На службі з 30.08.1880. Закінчив 1-е військове Павлівське училище. Випущений до 16-го стрілецького батальйону. Підпоручик гвардії (7.08.1882), поручик (7.08.1886), штабс-капітан (6.12.1896), капітан (6.05.1900), полковник (6.12.1905). Командир 248-го Осташківського резервного батальйону (19.08.1908-7.08.1910). Командир 175-го піхотного Батуринського полку (7.08.1910-10.11.1911). Командир 4-го гренадерського Несвижського полку (з 10.11.1911). Учасник Першої світової війни. Помер в діючій армії. Похований в Новодівочому монастирі в Петрограді. Нагороди: ордена св. Станіслава 2-го ст. (1898); св. Анни 2-го ст. (1901); св. Володимира 4-го ст. (1904); св. Володимира 3-го ст. (1913) [21, 128].

Жуков Петро Іванович (1888 - ?) – прапорщик. У Глухові служив у 1910-1914: молодший унтер-офіцер, з 1912 – старший унтер-офіцер.

Народився 1888 р. у с. Лисичанське Грайворонського повіту Курської губернії. У 1909 р. зачислений в 8-муроту 175-го піхотного Батуринського полку. З 1912 – старший унтер-офіцер, з 1913 – на надстроковій службі. 11.10.1914 потрапив у полон, звідки втік та 25.01.1916 зарахований до списків 11-ї роти. 15.04.1916 переведений до 19-го Кавказького стрілецького полку, в команду піших розвідників. 30.04.1916 отримав звання підпрапорщика. У 1917 «за

боевые отличия» призведений у прапорщики. За роки Першої світової війни став повним Георгіївським кавалером – отримав Георгіївські хрести I-IV ст. [4].

Коцебу Павло Аристович (Ернестович) фон (8.06.1865 – після 1933) – генерал-лейтенант, командир корпусу. У Глухові служив у 1911-1914: полковник, командир полку.

Син тайного радника, камергера, дипломата Ернста-Пауля (Павла Карловича) фон Коцебу (1838-1914). Освіту отримав в Перновській класичній гімназії. На службу вступив 6.08.1885. Закінчив Тверське кавалерійське юнкерське училище та Миколаївську академію Генштабу (1895). Командував ескадромом, служив при штабі 14-го і 5-го армійських корпусів. З 9.04.1900 начальник штабу Карської фортеці, з 15.06.1900 – штаб-офіцер для особливих доручень при штабі 14-го армійського корпусу, з 7.01.1902 – старший ад'ютант штабу військ Забайкальської області. З 30.12.1902 – штаб-офіцер при управлінні 4-ї Східно-Сибірської стрілецької, з 25.05.1903 – 5-ї Східно-Сибірської стрілецької, з 2.10.1903 – 1-ї Сибірської резервної бригади. З початку російсько-японської війни 1904-1905 його бригада була розгорнута в 1-у Сибірську піхотну дивізію, а Коцебу очолював її штаб. З 22.09.1904 він виконує обов'язки начальника штабу 54-ї піхотної дивізії. З 18.07.1905 – командир 213-го піхотного (з 12.09.1910 – 195-го) Оровайського полку. 16.11.1911 отримав у командування 175-й піхотний Батуринський полк, на чолі якого вступив у Першу світову війну в складі 44-ї піхотної дивізії. Відзначився в боях в Галіції, на Сяні. За успішне керування 175-м піхотним Батуринським полком нагороджений орденом св. Георгія 4-ї ст. 28.10.1914 отримав звання генерал-майора та призначений начальником штабу 24-го армійського корпусу, де став найближчим помічником генерала Д.П. Зуєва. Нагороджений Георгіївською зброєю (9.03.1915). З 11.11.1915 він – начальник 1-ї стрілецької бригади, яка 27.01.1916 була розгорнута в дивізію. Після Лютневої революції 14.5.1917 призначений командиром 47-го армійського корпусу 6-ї армії Північного фронту. 20.05.1917 отримав звання генерал-лейтенанта. Після Жовтневої революції емігрував до Румунії [19; 21, 38].

Левандовський Олександр Опанасович – капітан. У Глухові служив у 1910-1914: штабс-капітан, молодший офіцер.

Учасник Першої світової війни. Загинув у бою 08.12.1914 р. Посмертно нагороджений Георгіївською зброєю (Височайший наказ 11.04.1915) [3; 9, 101; 11, 113].

Трутенко Валентин Максимович (12.3.1881 – 30.1.1953) – генерал-хорунжий Армії УНР. У Глухові служив у 1910-1914: штабс-капітан, молодший офіцер.

Народився у м. Звенигородці Київської губернії. Закінчив Володимирський Київський кадетський корпус, Київське піхотне юнкерське училище (1901),

Миколаївську академію Генерального штабу. Служив у 175-му піхотному Батуринському полку: підпоручик, поручик (до 1910), штабс-капітан (1910-1914), капітан (1914-1915), підполковник (з листопада 1915). Учасник Першої світової війни, за відзнаку в боях 2-7.11.1914 нагороджений Георгіївською зброєю (Височайший наказ 20.11.1915). У 1916 він виконував обов'язки командира 175-го піхотного Батуринського полку. Після Лютневої революції 1917 – організатор українського військового з'їзду Західного фронту у Ризі, здійснював українізацію частин 12-ї російської армії. У листопаді 1917 очолював і привів на Чернігівщину українізований Батуринський полк, який взимку 1918 брав участь у боях з більшовицькими військами. За Гетьманату командував частинами на Катеринославщині й Черкащині. Під час антигетьманського повстання виступив на боці Директорії УНР. У листопаді 1918 призначений начальником Могилів-Подільської юнацької школи. З січня 1919 – ад'ютант Житомирської юнацької школи, згодом помічник начальника і начальник тієї ж школи. З 3.12.1919 – помічник командира 3-ї Залізної дивізії, а під час Першого зимового походу 1919-1920 виконував обов'язки командира. У 1920 прикомандирований до штабу Діючої армії УНР, з 8.08.1920 – помічник начальника Кам'янець-Подільської об'єднаної юнацької школи. Генерал-хорунжий армії УНР. Учасник боїв на більшовицькому фронті восени 1920. З листопада 1920 перебував серед військовиків інтернованих частин Армії УНР у Польщі, начальник об'єднаної юнацької школи (1922). У 1924 після ліквідації таборів виїхав у Німеччину, де приєднався до прихильників гетьмана П.П. Скоропадського. Обирався отаманом Українського вільного козацтва, був військовим аташе гетьманського уряду в Німеччині. Після Другої світової війни деякий час перебував у німецькому таборі Міттенвальд. У 1948 емігрував у Чилі, помер у місті Сантьяго [3; 9, 101; 11, 113; 22].

Посилання

1. Адрес-календарь Полтавской губернии на 1887 год. – Полтава: тип. Питуренко, 1886. – 285 с.
2. Батуринский 175-й пех. полк // Военная энциклопедия / Изд. Сытина. – СПб, 1911. – Т. IV. – С.419-420.
3. Военный орден Святого Великомученика и Победоносца Георгия. Именные списки 1769-1920. Библиографический справочник / Отв. сост. В.М. Шабанов. – Москва: Русский Мир, 2004. – 928 с.
4. Георгиевский архив. Сборник. Вып. 3. Списки нижних чинов – георгиевских кавалеров. – Екатеринбург, 2004.
5. Гренадерские и пехотные полки. Изд. 2-е. Справочная книжка Императорского Главной квартиры / Под ред. В.К.Шенк. – СПб., 1909. – 230 с.
6. Державний архів Хмельницької обл., ф.117, оп.1, спр. 94.
7. Календарь Черниговской губернии на 1886 год. – Чернигов, 1885. – 214 с.
8. Календарь Черниговской губернии на 1888 год. – Чернигов, 1888. – 311 с.
9. Календарь Черниговской губернии на 1911 год. – Чернигов, 1910. – 376 с.
10. Календарь Черниговской губернии на 1913 год. –

Чернигов, 1912. – 407 с.

11. Календарь Черниговской губернии на 1914 год. – Чернигов, 1913. – 453 с.

12. Коваленко Ю. 175-й стрілецький Батуринський полк / Юрій Коваленко // Соборний майдан. – 2010. – №1 (37). – С. 6.

13. Мірошніченко О. Казарми 175 стрілецького Батуринського полку в Глухові як потенційна пам'ятка історії / О. Мірошніченко // Сіверщина в історії України. Збірник наукових праць. Вип. 4. – К. – Глухів, 2011. – С. 365-368.

14. Михайлов М. История 131-го пехотного Тираспольского полка. – К: Тип. штаба Киевского военного округа, 1900. – 367 с.

15. Общий список офицерским чинам Русской императорской армии / Сост. по 1 января 1910. – СПб, 1910. – 1123 с.

16. Памятная книжка Киевской губернии на 1904 год. – К., 1904. – 274 с., прилож.

17. Подольский адрес-календарь / Сост. В.Гульдман. – Каменец-Подольский, 1895. – 452 с.

18. Редигер А.Ф. История моей жизни. Воспоминания военного министра. В двух томах. – М.: Канон-пресс; Кучково поле, 1999. – С. 203.

19. Решетов С.Г. Род Ипитис и его потомки // Вестник Одесского историко-краеведческого музея. – Одесса, 2009. – Вып. 7.

20. Список генералам по старшинству / Сост. по 1 сентября 1904. – СПб., 1904. – 1384 с.

21. Список полковникам по старшинству / Сост. по 1 марта 1914. – СПб., 1914. – 1439 с.

22. Тинченко Я. Офіцерський корпус Армії УНР (1917-1921) / Я. Тинченко. – К., 2007. – 539 с.

23. Цитович Г. Храмы армии и флота. Историко-статистическое описание. – Пятигорск, 1913. – 520 с.

24. Электронный ресурс: <http://vexillographia.ru/russia/army031.htm>

25. Электронный ресурс: <http://www.numismat.ru/au.shtml?au=40&per>

26. Электронный ресурс: <http://regiment.ru/reg/II/B/175/1.htm>

Есюнин С.Н. К истории 175-го пехотного Батуринского полка

В статье рассматривается история 175-го пехотного Батуринского полка в 1877-1914 гг. и даются биографические данные выдающихся военнослужащих, которые служили в годы дислокации полка в городе Глухове (1910-1914).

Ключевые слова: 175-й пехотный Батуринский полк, генералы, офицеры, Глухов.

Yesiunin S.M. On the history of the 175-th Baturyn Infantry Regiment

The history of the 175-th Infantry Baturinsky Regiment in 1877-1914 years and biographical information about the outstanding military who served during the deployment of the regiment in the town of Hlukhiv (1910-1914).

Key words: 175-th Baturyn Infantry Regiment, generals, officers, Hlukhiv.

09.03.2011 р.

УДК 91(477.51) «19»:342.849.2

Л.М. Шара

ВИБОРЧА КАМПАНІЯ 1901 Р. У ЧЕРНІГОВІ: ДЕЛЕГУВАННЯ ДО ІНСТИТУЦІЙ МІСЬКОГО ГРОМАДСЬКОГО УПРАВЛІННЯ

У статті висвітлено процедуру делегування до інституцій міського громадського управління Чернігова у 1901 р.; проаналізовано чисельний склад виборців і гласних, процес формування думи та управи.

Ключові слова: міське громадське управління, дума, управа, виборці, гласні.

У сучасних містознавчих студіях чільне місце належить проблематиці муніципального управління в українських губерніях Російської імперії. Особливий інтерес викликає період другої половини ХІХ ст., коли у процесі всебічної модернізації відбулося трансформування міського громадського управління відповідно до Положень 1870, 1892 рр. Переформатування законодавчої бази стосувалося, передусім, принципів виборчої системи та кола повноважень самоврядних інституцій – думи (розпорядча) й управи (виконавча).

Практика виборчих кампаній у Чернігові і за реформою 1870 р., і за реформою 1892 р. вже потрапляла у поле зору дослідників. Приміром, Ю. Нікітін [1] і В. Руденок [2] акцентували на особливостях формування й функціонування Чернігівської думи в останній третині ХІХ ст., Т. Демченко і О. Тарасенко [3] розглядали обрання гласних та їхню діяльність через призму революційних подій 1905-1907 рр. Укомплектування громадського управління Чернігова у 1901 р. належить до маловивчених сторінок історії, отже є актуальним у плані наукового пошуку. У перспективі, на основі вибіркової деталізації виборчих кампаній, постане можливість простежити їх особливості в динаміці й підготувати комплексне дослідження. Наразі ж мета нашої студії полягає у тому, аби проаналізувати процедуру делегування до інституцій чернігівського самоврядування, сформованого 1901 р.

Задля реалізації окресленої мети, звернімо увагу на підстави отримання виборчих прав. Реформою 1892 р. допускалися до голосування фізичні особи, товариства, установи, компанії та спілки, які не менше одного року володіли у межах міста нерухомим майном, оподаткованим на користь місцевого бюджету. При цьому законодавчо визначався фіксований мінімум ціни нерухомості, з якої стягувався оціночний збір. Для Чернігова, де мешкали менше 100 тис. осіб, він сягав 1000 руб. За попереднім Міським положенням 1870 р. умовою набуття виборчого права слугував по-